

*З досвіду впровадження
зовнішнього незалежного оцінювання (ЗНО) у світі*

**ЄДИНИЙ ДЕРЖАВНИЙ ЕКЗАМЕН
(ЕДИНЫЙ ГОСУДАРСТВЕННЫЙ ЭКЗАМЕН)
У РОСІЇ**

Україна не єдина у своєму прагненні запровадити зовнішнє незалежне оцінювання (ЗНО) в освіті. Сьогодні на теренах пострадянського простору надзвичайно актуальною є проблема реформування освіти, моніторинг її якості. Кожна країна шукає свою модель оцінювання якості освіти. Якщо для України ЗНО є ще експериментом, то сусідня Росія пройшла цей етап і з 25 лютого 2007 року єдиний державний екзамен (ЄДЕ) став обов'язковим для усіх випускників загальноосвітніх навчальних закладів після прийняття Державною Думою Росії Федерального закону Російської Федерації про внесення змін у Закон Російської Федерації «Про освіту» і Федеральний закон «Про вищу і післядипломну професійну освіту» у частині проведення єдиного державного екзамену.

Будь-яке реформування освітньої галузі завжди сприймається суспільством неоднозначно. Шлях запровадження єдиного державного екзамену у Росії був тривалим і суперечливим. Громадськість була поділена на прихильників та супротивників, виникали полярні думки як серед учителів, викладачів, так і серед учнів та батьків. Наприклад, досвідчений учитель і голова комісії з освіти Мосдерждуми Євгеній Бунімович зазначав, що

неможливо єдиною лінійкою виміряти знання усіх випускників: від учнів звичайних загальноосвітніх шкіл до учнів спеціалізованих навчальних закладів, тобто єдиний державний екзамен можна використовувати лише як один із способів перевірки знань поряд з іншими методами. Крім того, він підкреслював, що Росія надто багатогранна для того, щоб одним ключиком можна було завести весь механізм освіти. Незважаючи на суперечливе ставлення у суспільстві до перших кроків ЄДЕ, у ході експерименту стало зрозумілим, що така форма оцінювання навчальних досягнень випускників має багато переваг, серед яких основними є об'єктивність і незалежність, які унеможливають корупцію.

Мета запровадження єдиного державного екзамену – покращення системи держконтролю за якістю освіти і підготовкою випускників шкіл, а також створення системи об'єктивної незалежної оцінки якості освіти. Як і в Україні, ЄДЕ поєднує державну підсумкову атестацію учнів 11-12 класів з вступними випробуваннями до технікумів та вищих навчальних закладів.

Отже, єдиний державний екзамен відкриває усім громадянам країни рівний доступ на конкурсній основі до середньої і вищої професійної освіти, в тому числі тим, які проживають у віддалених районах, і з сімей з невеликими статками, тобто стає додатковою держгарантією всезагального права на освіту. Талановиті та здібні діти, для яких престижні вузи та перспективні спеціальності часто залишалися нездійсненою мрією, будуть мати змогу реалізувати своє право громадянина на рівний доступ до освіти. Крім того, право позаконкурсного вступу будуть мати учасники воєнних дій і громадяни, звільнені з військової служби, які вступають до військових професійних навчальних закладів, а також діти-сироти, діти без опіки батьків, діти-інваліди I і II груп, чемпіони і призери Олімпійських ігор, Параолімпійських і Сурдоолімпійських ігор.

У зв'язку з впровадженням єдиного державного екзамену скасовані преференції при вступі до ВНЗ і технікумів для учнів, які закінчили

загальноосвітні навчальні заклади з медаллю, оскільки випускники-медалісти, як правило, одержують високий бал під час проходження ЄДЕ.

Детальніше зупинимось на формі проведення єдиного державного екзамену у Росії у 2007 році.

Єдиний державний екзамен у 2007 році проводиться з навчальних предметів у письмовій формі. Тільки ЄДЕ з іноземної мови, крім письмової частини, передбачає також усну форму опитування (говоріння). Тривалість державного екзамену з предметів різна:

математика, література – 4 години (240 хвилин); фізика, історія Росії – 3,5 години (210 хвилин); російська мова, біологія, географія, хімія, суспільствознавство – 3 години (180 хвилин); іноземні мови – 170 хвилин. Для забезпечення конфіденційності екзаменаційних матеріалів час початку єдиного державного екзамену в суб'єктах Російської Федерації визначається з урахуванням часових поясів.

Екзамен з кожного навчального предмета складається з трьох різних типів:

А) завдання з вибором однієї чи кількох правильних відповідей із запропонованих варіантів;

В) завдання з короткою відповіддю (одним словом або цифрою);

С) завдання з розгорнутою відповіддю (словесне обґрунтування, математичний висновок).

Процес створення завдань для єдиного державного екзамену – це складна багатоступенева процедура, у більшості випадків варіант містить завдання, які складені різними авторами і пройшли декілька етапів редагування. Існує також конкурс контрольних вимірювальних матеріалів, який проводиться з метою забезпечення єдиного державного екзамену якісними контрольними матеріалами. Під час проведення цього конкурсу виявляються авторські колективи та окремі автори, які мають необхідний науково-методичний потенціал для участі в розробці контрольних матеріалів ЄДЕ та відбираються

тестові завдання для поповнення банку тестових завдань. Усі варіанти єдиного державного екзамену складаються з трьох частин. Більш складні завдання (майже всі завдання типу С) зібрані у третій частині. Для одержання задовільної оцінки достатньо успішно виконати фактично лише першу частину. Різні предмети мають різну кількість завдань категорій А, В і С, але загальна закономірність така: завдань А більше, ніж завдань В, а тих, в свою чергу, більше чи майже стільки ж, ніж завдань типу С (з розгорнутими відповідями). Загальна кількість завдань в екзаменаційних варіантах від 30 (математика) до 80 (географія).

Екзаменаційні роботи у рамках ЄДЕ оцінюються балами (за стобальною системою) і відмітками (за п'ятибальною системою). Порядок переводу балів у відмітки встановлюється Міністерством освіти Російської Федерації.

Екзаменаційні завдання мають надлишковий характер, тобто навіть найсильніші учні профільних шкіл не можуть одержати найвищий бал за стобальною шкалою з предмету тестування, бо диференційна сила завдань є достатньою для надійного розмежування навчальних досягнень випускників на високому полюсі шкали. Можливо, у майбутньому з'являться спеціалізовані контрольні вимірювальні матеріали для профільних шкіл і центрів довузівської підготовки.

Особи, які склали єдиний державний екзамен, отримують свідоцтво про результати ЄДЕ. Термін дії такого свідоцтва закінчується 31 грудня наступного року. Результати єдиного державного екзамену визнаються загальноосвітніми закладами, в яких реалізуються загальноосвітні програми середньої (повної) загальної освіти, як результати державної підсумкової атестації, а загальноосвітніми закладами середньої професійної освіти і вищими навчальними закладами як результати вступних іспитів з відповідних навчальних предметів.

При вступі до державних і муніципальних навчальних закладів середньої професійної освіти і до ВНЗ, які вимагають у вступників наявності певних

творчих здібностей, фізичних і (або) психологічних якостей, вказані навчальні заклади мають право проводити вступні іспити з предметів творчого і (або) професійного напрямків, результати яких враховуються поряд з результатами ЄДЕ під час проведення конкурсу.

Єдиний державний екзамен проводиться федеральним органом виконавчої влади, який виконує функції контролю і нагляду у сфері освіти, спільно з органами виконавчої влади суб'єктів Російської Федерації.

Позитивні зрушення у реформуванні системи оцінювання якості освіти у Росії є показовими для України, підтверджують своєчасність і доцільність впровадження зовнішнього незалежного оцінювання у нашій державі.

Стаття підготовлена за інформаційними матеріалами, розміщеними на сайті «Портал піддержки єдиного державного екзамена» <http://ege.edu.ru>.

Прес центр ВРЦОЯО